

הנחיות לעיבוד עבודת דוקטורט לספר

מסמך זה מתווה קווים כלליים לעיבוד עבודת דוקטורט לספר. ההמלצות נועדו לסייע בעיבוד העבודה לכתב יד של ספר שאותו אפשר יהיה להגיש למערכת הפרסומים האקדמית של מרכז זלמן שזר. ההמלצות מבוססות על ניסיון רב־שנים של הוצאת ספרי מחקר בהיסטוריה של עם ישראל.

א. הספר

כתיבת דוקטורט אינה דומה לכתיבת ספר עיון. בכתיבת עבודת דוקטורט אמורים המחברים להפגין שליטה מלאה בנושא מחקרם ולהתמצא התמצאות מושלמת בפרסומים האקדמיים שנכתבו עליו. בבואו להציג את מסקנותיו עליו לוודא שלא השמיט אף פריט מידע רלוונטי. לעומת זאת הספר פונה אל הקורא המשכיל, קורא שמתעניין בנושא ובייחוד בתובנות החדשות שהעלה המחבר במחקרו. קורא זה מבקש דיונים 'בגובה העיניים' ורקע הכרחי בלבד, בשל כך יש לעיתים לשנות את כתב היד המקורי שינוי של ממש, כפי שיפורט להלן.

עריכת כתב היד

- מרכז זלמן שזר מקבל כתבי יד בהיקף של 100,000 מילים (כולל הערות), לכן רצוי לבחון היטב אלו חלקים בדוקטורט אפשר לקצר או להשמיט: פרקים או סעיפים שאינם חיוניים למהלך העיקרי, כדאי להופכם למאמרים ולפרסמם בבמה נפרדת.
- כדאי לפשט את הדיונים ולהנגישם לציבור הקוראים.
- מומלץ לקצר מאוד בתיאור מצב המחקר ובהצגת עמדות החוקרים, ואפשר להסתפק באפיון המגמות במחקר.

- יש לוותר ככל האפשר על רקע שמקורו בספרות הכללית ולהסתפק בהפניות כלליות בהערות השוליים.
- יש לקצר מאוד בדברי המבוא ולהביא את עיקרי הדברים ההכרחיים לנושא הספר בלבד.
- יש להשמיט כל דיון מפורט המופיע בדוקטורט שיש בו סטייה מן העיקר. בהערות השוליים אפשר להפנות לעמודים המתאימים בעבודת הדוקטורט.
- יש לשמור על איזון בין מידע (עובדות, נתונים, ממצאי המחקר) לבין הכללות ותובנות הנובעות מן המידע, כלומר הסיפור השלם הנרקם מן הפרטים. כדאי להביא כל אחד מן התחומים במידה הנכונה.

מבנה הספר

- בשלב הראשון כדאי ליצור את השלד לספר. לשם כך יש לבדוק את **מהלך העבודה ואת תוכן העניינים** ולבחון אם יש סעיפים שאינם נחוצים בספר או שאפשר לקצרם. יש ליצור רשימת ראשי פרקים המשקפת נרטיב קריא ונוח.
- בשלב השני יש לבחון מחדש את **תוכן הפרקים**. מומלץ להיעזר בחוקרים המכירים את הנושא, ולשמוע את חוות דעתם על ראשי הפרקים ומבנה הספר.
- את הפרקים שייכנסו לספר כדאי לארגן בדרך שתתאים לקורא, ובייחוד לשקול הקדמת פרקים מעניינים לתחילת הספר כדי למשוך את הקוראים.

הסגנון

- **ציטוטים**: יש לשלב ציטוטים קצרים ובעברית בלבד, ולצטט רק את המשפטים הרלוונטיים לנושא.
- **תמונות**: כדאי להכין את התמונות והאיורים, במיוחד אלה התורמים לדיונים שבספר, כבר בזמן עיבוד הדוקטורט לספר ולשלב אותם בגוף הדיון. במרכז זלמן שזר נוהגים לשלב 15–30 תמונות בספר.

- **חלוקה:** יש להקפיד על חלוקה נוחה לסעיפי משנה ואף לתת-סעיפים.
- **פסקאות:** יש להקפיד על משפטים פשוטים ועל פסקאות קצרות.
- **הערות שוליים:** עדיף לקצר את הדיונים בהערות למינימום ההכרחי. כאמור, אפשר להפנות לדוקטורט להשלמת הדיון.

ב. הביבליוגרפיה

- הרשימה הביבליוגרפית היא הבסיס להערות השוליים. על פי השיטה שבה נכתבים הפריטים הביבליוגרפיים בסוף הספר נקבעת שיטת ההפניות בהערות השוליים.
- את שיטות ההפניות הביבליוגרפיות אפשר למצוא בקובץ 'התקנת ספר'. יש לבחור מראש את שיטת ההפניות ולפעול על פיה כדי שלא יהיה צורך לשנות את ההפניות בזמן העריכה.

כדי שהספר יתאים להגשה לשיפוט בהוצאת הספרים של מרכז זלמן שזר כדאי לעיין גם במסמך 'הגשת ספר מרכז שזר' (קישור), הכולל את ההנחיות למחברים.

בהצלחה!

למידע נוסף אפשר לפנות אל חיה פז כהן, מנהלת הוצאה לאור haya@shazar.org.il